

NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI
DELEGATURA W RZESZOWIE

LRZ.411.4.12.2024

Pani Małgorzata Bąk
Dyrektor
Centrum Administracyjne do Obsługi
Placówek Opiekuńczo-Wychowawczych
Dom dla Dzieci „BOLESŁAW” w Rzeszowie
ul. Nizinna 30/2B
35-303 Rzeszów

WYSTĄPIENIE POKONTROLNE

I/24/004 Realizacja zadań opiekuńczo-wychowawczych w domach dziecka w latach 2022-2024 oraz sprawdzenie wykonania wniosków pokontrolnych sformułowanych w ramach kontroli P/21/089 Realizacja zadań opiekuńczo-wychowawczych w domach dziecka

I. Dane identyfikacyjne

Jednostka kontrolowana	Dom dla Dzieci „BOLESŁAW” w Rzeszowie ¹ , ul. Nizinna 30, 35-303 Rzeszów.
Kierownik jednostki kontrolowanej	Małgorzata Bąk, Dyrektor Centrum Administracyjnego do Obsługi Placówek Opiekuńczo-Wychowawczych w Rzeszowie, od dnia 1 sierpnia 2020 r.
Zakres przedmiotowy kontroli	1. Organizacja procesu udzielania pomocy w placówkach opiekuńczo-wychowawczych. 2. Realizowanie działań opiekuńczo-wychowawczych.
Okres objęty kontrolą	Lata 2022-2024 (badaniami kontrolnymi mogą być objęte również dowody sporządzone przed i/lub po tym okresie, dotyczące zagadnień objętych kontrolą).
Podstawa prawna podjęcia kontroli	Art. 2 ust. 2 ustawy z dnia 23 grudnia 1994 r. o Najwyższej Izbie Kontroli ²
Jednostka przeprowadzająca kontrolę	Najwyższa Izba Kontroli Delegatura w Rzeszowie
Kontrolerzy	1. Paweł Adamski, Doradca prawny, upoważnienie do kontroli nr LRZ/162/2024 z 06.12.2024 r. 2. Paweł Rakowski, Starszy inspektor kontroli państwowej, upoważnienie do kontroli nr LRZ/26/2025 z 28.02.2025 r.

akta kontroli Tom I str. 3-6)

¹ Dalej: „Dom dla Dzieci „BOLESŁAW” ” lub „Placówka”

² Dz. U. z 2022 r. poz. 623, dalej: ustawa o NIK

II. Ocena ogólna³ kontrolowanej działalności

OCENA OGÓLNA

Dom dla Dzieci „BOLESŁAW”, jako placówka opiekuńczo-wychowawcza typu socjalizacyjnego w zakresie miejsca prowadzenia działalności, spełniał warunki określone ustawą z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej⁴. Osoby zatrudnione w Centrum Administracyjnym do Obsługi Placówek Opiekuńczo-Wychowawczych w Rzeszowie⁵ świadczące pracę m.in. na rzecz wychowanków Domu dla Dzieci „BOLESŁAW”, posiadały kwalifikacje zapewniające właściwą realizację zadań i obowiązków względem podopiecznych. Pracownicy podnosili swoje kwalifikacje zawodowe poprzez uczestnictwo w licznych szkoleniach, kursach. Wychowankom została zapewniona opieka i pomoc psychologiczna i pedagogiczna.

NIK pozytywnie ocenia uzyskanie wsparcie wolontariuszy w pracy z wychowankami. Zgodnie z art. 98 ust. 3 w związku z art. 99 ust. 4 ustawy o pieczy zastępczej w placówce opiekuńczo-wychowawczej z dziećmi może pracować osoba, która spełnia wymagania określone w tym przepisie. W Placówce dopuszczono do pracy z dziećmi wolontariuszy, którzy nie udokumentowali spełniania ww. wymagań. Potwierdzenie spełniania tych wymagań nastąpiło po rozpoczęciu przez wolontariuszy pracy z wychowankami.

Warunki lokalowe związane z funkcjonowaniem Placówki w pełni odpowiadały warunkom określonym w rozporządzeniu Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 22 grudnia 2011 r. w sprawie instytucjonalnej pieczy zastępczej⁶.

Zakres realizowanych w latach 2022 – 2024 zadań opiekuńczo – wychowawczych był adekwatny do zdiagnozowanych potrzeb dzieci i odpowiadał problemom oraz działaniom wskazanym m.in. w diagnozach psychofizycznych i planach pomocy. W Placówce rzetelnie prowadzono dla każdego podopiecznego karty pobytu dziecka; karty udziału w zajęciach prowadzonych przez psychologa i pedagoga; arkusze badań i obserwacji psychologicznych oraz pedagogicznych.

Liczba wychowanków Placówki, uczestniczących w zajęciach opiekuńczych i wychowawczych, prowadzonych przez pedagoga oraz psychologa, w procesach wychowawczych nie przekraczała limitów wynikających z przepisów rozporządzenia w sprawie pieczy zastępczej, a także odpowiadała potrzebom oraz rodzajowi prowadzonych zajęć.

W stosunku do wychowanków Domu dla Dzieci „BOLESŁAW” przeprowadzano okresowe oceny sytuacji dziecka, z zachowaniem terminów określonych w ustawie o pieczy zastępczej. Zespół do Spraw Okresowej Oceny Sytuacji Dziecka spełniał ustawowe wymogi.

W Placówce prawidłowo prowadzone były działania zmierzające do usamodzielnienia wychowanków w związku z osiągnięciem przez nich pełnoletności.

W trakcie kontroli ustalono, iż w diagnozach psychofizycznych dzieci nie zostały wskazane wymogi w zakresie działań jakie powinny być podejmowane w Placówce na rzecz usamodzielnienia się wychowanków oraz przygotowań do umieszczenia dzieci w rodzinie zastępczej lub w rodzinnym domu dziecka (dwojga dzieci, rodzeństwa)

³ Najwyższa Izba Kontroli formułuje ocenę ogólną jako ocenę pozytywną, ocenę negatywną albo ocenę w formie opisowej.

⁴ Dz. U. z 2024 r. poz. 177 ze zm.; dalej: „ustawa o pieczy zastępczej”

⁵ Dalej: „Centrum”

⁶ Dz. U. Nr 292 poz. 1720 ze zm.; dalej: „rozporządzenie w sprawie pieczy zastępczej”.

III. Opis ustalonego stanu faktycznego oraz oceny częściowej⁷ kontrolowanej działalności

OBSZAR

1. Organizacja procesu udzielania pomocy w placówkach opiekuńczo-wychowawczych

Opis stanu faktycznego

1.1

Rada Miasta Rzeszowa⁸ uchwałą z 16.10.2018 r. przekształciła z dniem 1.01.2019 r. Placówkę Opiekuńczo-Wychowawczą Dom dla Dzieci „MIESZKO” w Rzeszowie w ten sposób, iż został z niej wydzielony Dom dla Dzieci „BOLESŁAW”.

Równocześnie, tą samą uchwałą, Placówce został nadany Statut Placówki Opiekuńczo-Wychowawczej Dom dla Dzieci „BOLESŁAW” w Rzeszowie⁹.

Dyrektor Centrum zarządzeniem z 2.01.2019 r. ustaliła Regulamin Organizacyjny dla Domu dla Dzieci „BOLESŁAW” w Rzeszowie¹⁰.

W Regulaminie organizacyjnym zapisano, iż Dom dla Dzieci „BOLESŁAW” jest placówką całodobową, zapewnia opiekę wychowankom przez cały rok kalendarzowy i przez wszystkie dni tygodnia.

(akta kontroli Tom I str. 7-13; 14-27; 28-29)

Regulamin organizacyjny stanowił m.in., iż Dom dla Dzieci „BOLESŁAW” był placówką opiekuńczo-wychowawczą typu socjalizacyjnego. Placówka sprawowała opiekę nad dzieckiem:

- legitymującym się orzeczeniem o niepełnosprawności albo orzeczeniem o lekkim lub umiarkowanym stopniu niepełnosprawności;
- wymagającym stosowania specjalnych metod wychowawczych i specjalistycznej terapii;
- wymagającym wyrównywania opóźnień rozwojowych i edukacyjnych.

W okresie objętym kontrolą, w Placówce przebywało czworo dzieci z orzeczeniami o niepełnosprawności w stopniu lekkim, umiarkowanym lub będących w stanie zdrowia nie dającym podstaw do określenia stopnia niepełnosprawności.

Troje wychowanków, ze względu na niepełnosprawność intelektualną uczęszczało do szkoły specjalnej, gdzie byli objęci dodatkowymi zajęciami reedukacyjnymi i wyrównawczymi, dostosowanymi do ich możliwości. Na terenie Placówki dzieci objęte były opieką i wsparciem psychologa i pedagoga.

Wychowanek ze zdiagnozowanym spektrum autyzmu był objęty stałą opieką terapeutyczną w specjalistycznej poradni. Uczestniczył także w zajęciach prowadzonych metodą Weroniki Sherborne¹¹.

(akta kontroli Tom I str. 14-27; 30-42)

1.2

Decyzją z 27.11.2018 r.¹² Wojewoda Podkarpacki udzielił Gminie Miasto Rzeszów zezwolenia na prowadzenie z dniem 1.01.2019 r. Domu dla Dzieci „BOLESŁAW”, jako placówki opiekuńczo-wychowawczej typu socjalizacyjnego. Placówka została

⁷ Oceny częściowe to oceny działalności w poszczególnych obszarach badań kontrolnych. Ocena częściowa może być sformułowana jako ocena pozytywna, ocena negatywna albo ocena w formie opisowej.

⁸ Dalej: „Rada”

⁹ Dalej: „Statut”

¹⁰ Dalej: „Regulamin organizacyjny”

¹¹ Metoda Sherborne – Metoda Ruchu Rozwijającego bazuje na naturalnej potrzebie ruchu. Rozwijanie przez ćwiczenia i zabawy takich cech jak poczucie własnej wartości i pewności siebie, poczucia bezpieczeństwa i odpowiedzialności, wrażliwości i umiejętności nawiązywania kontaktów z drugą osobą.

utworzona w celu świadczenia pomocy dla 14 wychowanków, zgodnie z jej typem, na poziomie obowiązującego standardu. Jako siedziba Placówki wskazana została nieruchomość, mieszcząca się przy ul. Nizinnej 30, w lokalu 2B w Rzeszowie.

W uzasadnieniu decyzji wskazano między innymi, iż w budynku wielorodzinnym przy ul. Nizinnej 30 wyodrębniony został lokal o numerze „2B”, który będzie siedzibą Domu dla Dzieci „BOLESŁAW”, lokal oznaczony o numerze „2A”, który jest siedzibą Domu dla Dzieci „MIESZKO” w Rzeszowie oraz lokal oznaczony numerem „1”, który jest siedzibą Domu dla Dzieci „DOBRAWA” w Rzeszowie.

W uzasadnieniu decyzji zaznaczono, iż przed jej wydaniem dokonane zostały oględziny budynku, w którym mieścić się będzie Placówka. Na podstawie wyników oględzin uznano, iż budynek, w którym będzie funkcjonować Placówka spełnia warunki w zakresie świadczenia standardów opiekuńczo-wychowawczych.

Zezwolenie Wojewody Podkarpackiego zostało wydane na czas nieokreślony.

Decyzją Prezydenta Miasta Rzeszowa z 20.02.2020 r., z dniem 01.03.2020 r. został ustanowiony na rzecz Centrum, trwały zarząd lokalu Nr 2B przy ul. Nizinnej 30 w Rzeszowie i na związanym z tym lokalem udziałem części działki nr 619 o pow. 0,7522 ha.

Na nieruchomości gruntowej na której mieściła się Placówka oraz w zajmowanym budynku nie funkcjonowały inne podmioty, określone w art. 106 ust. 2a ustawy o pieczy zastępczej.

(akta kontroli Tom I str. 14-27; 30-42)

1.3

W Domu dla Dzieci „BOLESŁAW” wychowankom zostało udostępnione sześć pokoi mieszkalnych, w tym cztery dwuosobowe o powierzchni 13 m² i 16 m² i dwa trzynosobowe, o powierzchni 20 m² zapewniającej swobodne korzystanie z ich wyposażenia. Pokoje znajdowały się na piętrze budynku. Wyposażone były w sprzęt przeznaczony do przechowywania rzeczy osobistych dzieci (szafki) oraz do nauki własnej (biurka z krzesłami). W pokojach znajdowały się urządzenia elektryczne, lampy sufitowe zapewniające ich oświetlenie. We wszystkich pokojach mieszkalnych oświetlenie było sprawne. W oknach oraz drzwiach nie stwierdzono braku klamek umożliwiających ich zamykanie i otwieranie. W oknach nie stwierdzono krat. W pokojach wychowanków nie stwierdzono kamer (monitoringu).

Do dyspozycji dzieci były dwie łazienki w których znajdowały się trzy prysznice, trzy umywalki, dwie kabiny wc zapewniające wychowankom intymność i zachowanie zasad higieny osobistej. Utrzymanie w czystości ubiorów zapewniały dwie pralki automatyczne oraz suszarki prężności.

Wychowankowie mieli wyłączny dostęp do:

- pracowni komputerowej wyposażonej m.in. w sześć stanowisk komputerowych i drukarkę;
- miejsca do nauki własnej i wypoczynku wychowanków wyposażonego m.in. w stół z 9 krzesłami, stolik z krzesłami, sofę, telewizor z konsolą do gier;
- aneksu kuchennego do przygotowywania i spożywania posiłków, wyposażonego m.in. w kuchenkę mikrofalową, kuchenkę gazową, piekarnik, lodówkę, zestaw szafek na naczynia, podstawowy sprzęt kuchenny; zmywarkę do naczyń; zlewozmywak dwukomorowy.

Pomieszczenia Placówki utrzymane były w czystości i porządku. Nie stworzono barier i ograniczeń przy wejściu i wyjściu z budynku.

Wychowankowie Domu dla Dzieci „BOLESŁAW” korzystali również z innych pomieszczeń i urządzeń Centrum¹³.

(akta kontroli Tom I str. 46-47; 48-91)

1.4

W zezwoleniu Wojewoda Podkarpacki określił, iż ilość miejsc w Domu dla Dzieci „BOLESŁAW” będzie wynosić 14.

Regulamin organizacyjny w § 4 ust. 3 stanowił, iż Placówka przeznaczona jest dla maksymalnie 14 wychowanków.

W okresie objętym kontrolą liczba dzieci przebywających w Placówce nie przekraczała limitu wyznaczonego zezwoleniem i regulaminem organizacyjnym, z wyjątkiem okresu od 13 do 30.06.2023 r., w którym liczba dzieci wynosiła 15.

W dniu 13.06.2023 r. do Domu dla Dzieci „BOLESŁAW” zostało przyjęte rodzeństwo, dwoje dzieci w wieku 7 i 11 lat.

Sąd Rejonowy w Rzeszowie postanowieniem z 13.06.2023 r. umieścił tymczasowo małoletnie dzieci w Placówce, do czasu prawomocnego zakończenia postępowania.

Dyrektor Centrum 14.06.2023 r. wystąpiła do Wojewody Podkarpackiego z wnioskiem o wyrażenie zgody na umieszczenie w Placówce dziecka, mimo przekroczenia regulaminowej liczby wychowanków. W uzasadnieniu wniosku, Dyrektor Centrum podała m.in., iż liczba regulaminowa dzieci w Placówce wynosi 14. Małoletnia została przyjęta do Domu dla Dzieci „BOLESŁAW” wraz ze starszą siostrą. Po przyjęciu dzieci, w Placówce przebywało 15 podopiecznych. Dyrektor Centrum uzasadniała wniosek dobrem małoletnich dzieci, w trosce o nierozdzielanie rodzeństwa. Podała również, iż jeden z wychowanków Domu dla Dzieci „BOLESŁAW”, jako pełnoletni, realizuje plan usamodzielnienia i z dniem 30.06.2023 r. opuści Placówkę.

Wojewoda Podkarpacki pismem z 21.06.2023 r. zawiadomił Dyrektora Centrum o wszczęciu postępowania administracyjnego, dotyczącego zezwolenia na przyjęcie dziecka do Domu dla Dzieci „BOLESŁAW”, w sytuacji przekroczenia regulaminowej liczby 14 wychowanków.

Dyrektor Centrum, w nawiązaniu do swojego wniosku z 14.06.2023 r., pismem z 30.06.2023 r. poinformowała Wojewodę Podkarpackiego, że pełnoletni wychowanek Domu dla Dzieci „BOLESŁAW” zgodnie z planem usamodzielnienia opuścił Placówkę. W związku z zaistniałą sytuacją, w Domu dla Dzieci „BOLESŁAW”, zgodnie z regulaminową liczbą miejsc, przebywało 14 podopiecznych.

Wojewoda Podkarpacki w dniu 06.07.2023 r. wydała decyzję o umorzeniu ww. postępowania z wniosku Dyrektora Centrum, w kwestii wydania zezwolenia na przyjęcie dziecka do Domu dla Dzieci „BOLESŁAW”, ponad regulaminową liczbę miejsc.

Przyjęcie do Placówki dwojga dzieci, i tym samym przekroczenie maksymalnej liczby dzieci, które mogły przebywać w niej przebywać nastąpiło w sytuacji, gdy nie zostały spełnione warunki określone art. 97 ust. 3a ustawy o pieczy zastępczej.

(akta kontroli Tom I str. 14-27; 43-45; 92; 93-102)

¹³ Pomieszczenie (łącznie) pomiędzy budynkami Centrum dla odwiedzających; świetlica; siłownia; boisko sportowe; zestaw urządzeń do ćwiczeń sportowych na powietrzu; miejsce do spotkań wychowanków z rodzicami i opiekunami na zewnątrz budynku; plac zabaw.

1.5

Regulamin organizacyjny Placówki zawierał zapisy odnoszące się do kryterium wieku dzieci w niej przebywających. W Placówce mogły przebywać dzieci:

- powyżej 10 roku życia, wymagające szczególnej opieki lub mające trudności w przystosowaniu się do życia w rodzinie;
- poniżej 10 roku życia, w przypadku, gdy umieszczona jest matka lub ojciec tego dziecka oraz w innych wyjątkowych przypadkach, szczególnie gdy przemawia za tym stan zdrowia dziecka lub dotyczy to rodzeństwa.

W okresie objętym kontrolą, w Domu dla Dzieci „BOLESŁAW” przebywało łącznie 21 wychowanków (w różnych okresach czasu), spośród których do Domu dla Dzieci „MIESZKO” zostało przyjętych łącznie 13 dzieci¹⁴, w tym w 2016 r. – pięcioro dzieci oraz w 2018 r. – ośmioro dzieci. W dniu 01.01.2019 r. spośród dzieci przyjętych do Placówki, z Domu dla Dzieci „MIESZKO” w Rzeszowie, sześcioro dzieci miało ukończone 10 lat oraz siedmioro dzieci liczyło mniej niż 10 lat. Dzieci liczące w dniu 01.01.2019 r. mniej niż 10 lat zostały przeniesione do Domu dla Dzieci „BOLESŁAW” wraz ze starszym rodzeństwem.

W okresie objętym kontrolą, do Domu dla Dzieci „BOLESŁAW” zostało przyjętych: w 2022 r. jedno dziecko; w 2023 r. – czworo dzieci oraz w 2024 r. – troje dzieci, spośród których w dniu umieszczenia w Placówce dzieci miały ukończone:

- w 2022 r. - 12 lat;
- w 2023 r. - 13; 11; 8 i 7 lat;
- w 2024 r. - 14; 13 i 7 lat.

Analiza dokumentacji dzieci, które w dniu przyjęcia do Placówki nie miały ukończonych 10 lat wykazała:

- chłopiec w dniu przyjęcia do Placówki, tj. 21.08.2024 r. miał ukończone 7 lat i 8 miesięcy. Przyjęty został na podstawie skierowania Prezydenta Miasta Rzeszowa z 22.08.2024 r., wydanego w związku z postanowieniem Sądu Rejonowego w Rzeszowie z 17.06.2024 r. o umieszczeniu w instytucjonalnej pieczy zastępczej. Chłopiec miał zdiagnozowany od 2019 r. w Poradni Autyzmu, autyzm dziecięcy i nadpobudliwość psychoruchową (ADHD). Był pod opieką Poradni Zdrowia Psychicznego. Został również skierowany do Poradni Neurologicznej z powodu tików nerwowych. Wystąpiło również podejrzenie niedosłuchu. Wychowanek w trakcie pobytu w Placówce uczęszczał na terapię psychologiczną, na zajęcia rewalidacyjne, zajęcia korekcyjno-kompensacyjne oraz logopedyczne. Rodzina chłopca posiadała założoną Niebieską Kartę, w związku z przemocą ojca wobec dziecka i jego matki. Oboje rodzice byli pacjentami Poradni Zdrowia Psychicznego. Ojciec był uzależniony od leków psychoaktywnych i alkoholu. Miał zakaz zbliżania się do syna i jego matki.
- dziewczynka w dniu przyjęcia do Placówki, tj. 13.06.2023 r. miała ukończone 7 lat i 7 miesięcy. Przyjęta została na podstawie skierowania Prezydenta Miasta Rzeszowa z 15.06.2023 r., wydanego w związku z postanowieniem Sądu Rejonowego w Rzeszowie z 13.06.2023 r. o umieszczeniu w instytucjonalnej pieczy zastępczej. W tym samym dniu, do Placówki został przyjęta jej siostra, lat 11. Matka dziewczynek była osobą bezrobotną, bez prawa do zasiłku. W stosunku do rodziny prowadzona była procedura założenia Niebieskiej Karty. Matka posiadała od 24.04.2023 r., na wniosek Kuratora Rodzinnego Sądu Rejonowego w Rzeszowie ograniczoną władzę rodzicielską, poprzez ustanowienie kuratora. Ojciec dziewczynki – nieznany.

¹⁴ Dzieci zostały umieszczone w Domu dla Dzieci „Bolesław” z dniem rozpoczęcia jego działalności (01.01.2019 r.).

- dziewczynka w dniu przyjęcia do Placówki, tj. 27.12.2023 r. miała ukończone 8 lat. Przyjęta została na podstawie skierowania Prezydenta Miasta Rzeszowa, wydanego w związku z postanowieniem Sądu Rejonowego w Rzeszowie z 13.06.2023 r. Dziecko zostało przyjęte do Placówki po pobycie w Placówce Opiekuńczo-Wychowawczej Typu Interwencyjnego Dzieło Pomocy Dzieciom w Krakowie od 29.08.2022 r., do której trafiło ze względu na toczącą się sprawę o ograniczenie praw rodzicielskich matce biologicznej. W czasie pobytu w obu Placówkach, dziecko było często odwiedzane przez matkę. Na podstawie postanowienia Sądu Rejonowego w Rzeszowie, dziecko 18.04.2024 r. opuściło Dom dla Dzieci „BOLESŁAW”, pod opiekę rodziny zastępczej dziadków.

(akta kontroli Tom I str. 14-27; 92; 104)

1.6

W okresie objętym kontrolą, w Placówce jako wychowawcy z dziećmi pracowało 11 osób, spośród których:

- dziewięć osób było zatrudnionych na dzień 31.12.2024 r., wśród których pięć osób rozpoczęło pracę 01.01.2019 r., cztery pozostałe osoby podjęły pracę w 2021 r.; 2023 r. (dwie osoby) oraz w 2024 r.;
- dwie osoby pracowały odpowiednio w okresach: od 01.08.2022 r. do 31.03.2024 r. i od 01.01.2022 r. do 31.03.2024 r.

Wszyscy wychowawcy byli zatrudnieni w wymiarze pełnych etatów.

Dyrektor Placówki oraz wychowawcy posiadali wykształcenie określone art. 98 ust. 1 pkt 1 ustawy o pieczy zastępczej oraz złożyli dokumenty poświadczające spełnienie warunków określonych art. 98 ust. 3 ustawy o pieczy zastępczej.

(akta kontroli Tom I str. 107-117; 118)

Od dnia 01.01.2019 r. zadania pedagoga w stosunku do wychowanków Placówki realizowały dwie osoby wspólnie dla wszystkich trzech Domów dla Dzieci administrowanych przez Centrum. Pedagodzy byli zatrudnieni w wymiarze pełnych etatów. Osoby te spełniały warunki określone art. 98 ust. 1 pkt 2 ustawy o pieczy zastępczej.

W okresie objętym kontrolą opiekę psychologiczną w Centrum, w tym wychowanków Domu dla Dzieci „BOLESŁAW” sprawowały trzy osoby, zatrudnione odpowiednio w następujących okresach:

- od 01.09.2019 r. do 17.03.2023 r.
- od 03.04.2023 r. do 29.02.2024 r., oraz
- od 01.06.2024 r. do 31.12.2024 r.

Psycholodzy pracowali w wymiarze pełnych etatów.

Osoby te spełniały warunki określone art. 98 ust. 1 pkt 3 ustawy o pieczy zastępczej.

Osoby zatrudnione w Centrum na stanowiskach „pedagog” i „psycholog” złożyły dokumenty poświadczające spełnienie warunków określonych art. 98 ust. 3 ustawy o pieczy zastępczej

(akta kontroli Tom I str. 118; 119-120; 121-123)

W okresach od 18.03 do 02.04.2023 r. oraz od 01.03 do 31.05.2024 r. w Centrum nie była zatrudniona osoba na stanowisku „psycholog”.

Osoba zatrudniona w Centrum jako „pracownik socjalny” spełniała wymóg określony art. 98 ust. 1 pkt 6 oraz przedłożyła dokumenty poświadczające spełnienie warunków określonych art. 98 ust. 3 ustawy o pieczy zastępczej.

(akta kontroli Tom I str. 118; 121-123; 124; 125-126)

Wszystkie osoby zatrudnione w Centrum na stanowiskach i funkcjach administracyjnych i pomocniczych¹⁵ złożyły dokumenty poświadczające spełnienie wymogów określonych art. 98 ust 3 pkt 3, pkt 3a i pkt 4 ustawy o pieczy zastępczej.

(akta kontroli Tom I str. 127)

Centrum zawarło z 18 osobami „Porozumienia o wykonywaniu świadczeń wolontarystycznych”¹⁶, których realizacja w latach szkolnych: 2021/2022; 2022/2023; 2023/2024 i 2024/2025 obejmowała okres objęty kontrolą. W poszczególnych latach szkolnych zostało zawartych odpowiednio: 5; 1; 8 i 4 Porozumienia. Wszystkie osoby, z którymi zostały zawarte Porozumienia, przedłożyły dokumenty potwierdzające, iż nie figurują w bazie danych Rejestru Sprawców Przestępstw na Tle Seksualnym z dostępem ograniczonym (art. 98 ust. 3 pkt 3a, w związku z art. 99 ust. 4 ustawy o pieczy zastępczej).

W posiadanej przez Centrum dokumentacji niżej wymienionych osób, z którymi zawarte zostały Porozumienia, brak było:

- w przypadku czterech osób oświadczeń o spełnianiu warunków określonych art. 98 ust. 3 pkt 1¹⁷, pkt 2¹⁸ i pkt 3¹⁹ ustawy o pieczy zastępczej;
- w przypadku 18 osób zaświadczeń potwierdzających spełnianie wymogu określonego art. 98 ust. 3 pkt 4²⁰ ustawy o pieczy zastępczej.

Z sześcioma osobami, Centrum zawarło Porozumienia pomimo, iż w dniu ich podpisania, wymagana dokumentacja poświadczająca spełnianie przez przyszłych wolontariuszy nie spełniała warunku określonego art. 98 ust. 4 pkt 3a ustawy o pieczy zastępczej.

Dokumenty potwierdzające spełnianie wyżej określonego warunku zostały przez wolontariuszy przedłożone w terminie od 1 do 10 dni po podpisaniu Porozumień.

(akta kontroli Tom I str. 128-145; 146-158)

W dniu 13.12.2024 r. zostało podpisane Porozumienie o współpracy pomiędzy Fundacją Study Buddy z siedzibą w Krasnem²¹ a Centrum, dotyczące organizacji wolontariatu ponadprogramowego w Centrum, w okresie od października 2024 do czerwca 2026 r. Porozumienie z Fundacją nie określało liczby osób realizujących wolontariat w zakresie pomocy w edukacji wychowanków m.in. Domu dla Dzieci „BOLESŁAW”.

Do Porozumienia z Fundacją zostały załączone dokumenty 14 osób-wolontariuszy, potwierdzające ich niekaralność, poprzez brak wpisów o karalności w Kartotece Karnej Krajowego Rejestru Karnego (art. 98 ust. 3 pkt 3 ustawy o pieczy zastępczej).

¹⁵ Stanowiska i funkcje: główny księgowy; starszy specjalista ds. kadr i płac; specjalista ds. administracyjnych; specjalista administracyjno-gospodarczy; specjalista intendent; intendent; starsza pielęgniarka; rzemieślnik ds. gospodarczych; kierownik-konserwator; kucharka; kucharka; sprzątaczką; praczką;

¹⁶ Dalej: „Porozumienia”

¹⁷ Art. 98 ust. 3 pkt 1 „nie jest i nie była pozbawiona władzy rodzicielskiej oraz władza rodzicielska nie jest jej zawieszona ani ograniczona”.

¹⁸ Art. 98 ust. 3 pkt 2 „wypełnia obowiązek alimentacyjny - w przypadku gdy taki obowiązek w stosunku do niej wynika z tytułu egzekucyjnego”.

¹⁹ Art. 98 ust. 3 pkt 3 „nie była skazana prawomocnym wyrokiem za umyślne przestępstwo lub umyślne przestępstwo skarbowe”.

²⁰ Art. 98. Ust. 3 pkt 4 „jest zdolna do pracy w placówce opiekuńczo-wychowawczej, co zostało potwierdzone zaświadczeniem lekarskim o braku przeciwwskazań do tej pracy”.

²¹ Dalej: „Porozumienie z Fundacją”

Przed podpisaniem Porozumienia z Fundacją, w Centrum nie zostały przedstawione dokumenty potwierdzające spełnianie przez 14 osób-wolontariuszy warunków określonych art. 98 ust. 3 pkt 1, pkt 2, pkt 3a i pkt 4 ustawy o pieczy zastępczej.

(akta kontroli Tom I str. 159; 160; 161-191)

W okresie objętym kontrolą, wychowawcy Domu dla Dzieci „BOLESŁAW” uczestniczyli w każdym roku objętym kontrolą w czterech superwizjach zespołowych. Celem każdej superwizji była analiza, refleksja i zespołowe spojrzenie na indywidualne sytuacje problemowe danego pracownika, w kontekście jego pracy wychowawczej, wspólne wyciąganie wniosków i poszukiwanie rozwiązań. Spotkania te służyły rozwojowi kompetencji i pogłębianiu świadomości nad własnym stylem pracy. Były sposobem wsparcia emocjonalnego i zapobiegania tzw. wypaleniu zawodowemu.

W latach 2022-2024 pracownicy Placówki uczestniczyli w konferencjach, seminariach, szkoleniach zarówno wewnętrznych jak zewnętrznych o zróżnicowanej tematyce, przykładowo:

- IV Podkarpackie Seminarium o Polityce Społecznej „Zdrowie psychiczne – obszary wsparcia i wyzwania dla instytucji pomocy i integracji społecznej”;
- VII Ogólnopolska Konferencja „Deinstytucjonalizacja – jak ją rozumieć w pieczy zastępczej”;
- Szkolenie „Dzieci Cudzoziemskie w pieczy zastępczej”;
- Szkolenie „Wychowanek pod wpływem środków odurzających – jak postępować”;
- Szkolenie „Standardy ochrony małoletnich”;
- Szkolenie „Więzi jako czynnik chroniący rozwój dziecka”;
- Szkolenie „Udzielanie pierwszej pomocy”.

(akta kontroli Tom I str. 192-204)

1.7

Wojewoda Podkarpacki 26.06.2023 r. przeprowadził w Placówce kontrolę doraźną w trybie uproszczonym²². Zakres kontroli obejmował: „ocenę zgodności uregulowań prawnych oraz spełnienia odpowiednich standardów lokalowych i kadrowych, w związku z wnioskiem Pani Dyrektor, o wyrażenie zgody na przyjęcie jednego wychowanka, ponad liczbę regulaminową”²³. Okres objęty kontrolą: „stan na dzień kontroli”.

W wyniku kontroli, działalność Placówki została oceniona pozytywnie z nieprawidłowościami.

Po przeprowadzonej kontroli zostały sformułowane następujące uwagi i wnioski:

- przyjęcie jednej wychowanki, ponad liczbę regulaminową, do Domu dla Dzieci „BOLESŁAW”, nie było zgodne z art. 95 ust. 3a ustawy o pieczy zastępczej;
- Dom dla Dzieci „BOLESŁAW” w sposób prawidłowy zapewniał warunki lokalowe dla wychowanków, określone w § 18 ust. 3 rozporządzenia w sprawie pieczy zastępczej²⁴;
- opieka nad wychowankami Placówki w ciągu dnia jest właściwie zorganizowana, zgodnie z § 10 ust 1 i ust. 2 rozporządzenia w sprawie pieczy zastępczej. Natomiast opieka nad wychowankami w godzinach nocnych nie jest zorganizowana zgodnie § 10 ust. 1 i ust. 2 ww. rozporządzenia;

²² Kontrola nr S-I.431.5.23.2023.E.J.

²³ Stan faktyczny zaistniały w Placówce został opisany w pkt 1.4 niniejszego wystąpienia pokontrolnego.

- przyjęcie 2-osobowego rodzeństwa do Domu dla Dzieci „BOLESŁAW”, którego przyjęcie spowodowało przekroczenie liczby regulaminowej o 1 dziecko, nie było zasadne, biorąc pod uwagę art. 95 ust. 3a ustawy o pieczy zastępczej.

W wystąpieniu pokontrolnym zapisano, iż wobec stwierdzonych uchybień wydane zostały zalecenia pokontrolne:

- podjęcia działań w celu uregulowania liczby dzieci przebywających w Domu dla Dzieci „BOLESŁAW” - termin realizacji, na bieżąco;
- podjęcia działań w celu zapewnienia odpowiedniej liczby pracowników tak, aby opieka nad dziećmi w godzinach nocnych, była właściwie zabezpieczona i gwarantowała bezpieczeństwo każdego dziecka.

Powyższe zalecenia pokontrolne zostały zrealizowane.

(akta kontroli Tom I str. 205-211)

W okresie objętym kontrolą, Powiatowa Stacja Sanitarno-Epidemiologiczna w Rzeszowie przeprowadziła w Domu dla Dzieci „BOLESŁAW” trzy kontrole stanu sanitarnego Placówki²⁵. Nie stwierdzono nieprawidłowości. Nie formułowano wniosków i zaleceń pokontrolnych.

(akta kontroli Tom I str. 212-224)

W okresie objętym kontrolą, Powiatowa Stacja Sanitarno-Epidemiologiczna w Rzeszowie przeprowadziła w Centrum dwie kontrole²⁶ w zakresie wykonawstwa szczepień ochronnych w Centrum – punkt szczepień w Domu dla Dzieci „MIESZKO” w Rzeszowie. Nieprawidłowości nie stwierdzono.

(akta kontroli Tom I str. 225-232)

W okresie objętym kontrolą, do Wojewody Podkarpackiego oraz do Prezydenta Miasta Rzeszowa nie były wnoszone skargi na działalność Placówki. Skargi na działalność Placówki związaną z realizacją zadań opiekuńczo-wychowawczych nie wpływały również do Centrum.

(akta kontroli Tom I str. 233-239)

Stwierdzone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie stwierdzono następujące nieprawidłowości:

1. Po przyjęciu do Domu dla Dzieci „BOLESŁAW” dwojga dzieci, w okresie od 13 do 30.06.2023 r. przebywało w nim 15 wychowanków, co stanowiło naruszenie art. 97 ust. 3 ustawy o pieczy zastępczej. Przyjęcie 2-osobowego rodzeństwa do Placówki nastąpiło niezgodnie z unormowaniami art. 95 ust. 3a ustawy o pieczy zastępczej.

Przekroczenie limitu 14 wychowanków Domu dla Dzieci „BOLESŁAW” było także niezgodne z § 4 ust. 3 Regulaminu organizacyjnego Placówki oraz z zezwoleniem Wojewody Podkarpackiego, określającymi, iż maksymalna liczba dzieci, które mogą przebywać w Placówce nie może przekraczać 14 osób.

Dyrektor Placówki podała, iż dzieci zostały dowieszone do Placówki zgodnie z postanowieniem Sądu Rejonowego w Rzeszowie o tymczasowym

²⁵ Kontrola w dniu 16.03.2022 r. /protokół nr: PSN.9020.12.3.2022; kontrola w dniu 20.11.2023 r. /protokół nr: PSN.9020.12.6.2023; kontrola w dniu 09.12.2024 r. /protokół nr: PSN.9020.12.7.2024/.

²⁶ Kontrola w dniu 16.03.2022 r. /protokół nr: PSE.9020.2.98.1.2022/; kontrola w dniu 22.11.2023 r. /protokół nr: PSE.9020.2.98.1.2023/.

umieszczeniu małoletnich w instytucjonalnej pieczy zastępczej. Mając na uwadze dobro małoletnich dzieci zostały umieszczone Placówce.

Ponadto jeden z wychowanków Domu dla Dzieci „BOLESŁAW”, jako pełnoletni, realizując plan usamodzielnienia z dniem 30.06.2023 r. opuścił Placówkę. Stan wychowanków przebywających w Placówce odpowiadał regulaminowej liczbie 14 osób.

(akta kontroli Tom I str. 14-27; 43-45; 92; 93-102)

2. W okresach od 18.03 do 02.04.2023 r. oraz od 01.03 do 31.05.2024 r. w Centrum nie była zatrudniona osoba na stanowisku „psycholog”.

W powyższej sprawie, Dyrektor Centrum wyjaśniła, iż etat psychologa nie był obsadzony w związku z ustaniem stosunków pracy poprzednich pracowników. Jednocześnie w okresach w których etat nie był obsadzony prowadzone były nabory na wolne stanowisko psychologa w Centrum. Kandydaci biorący udział w tych postępowaniach nie decydowali się na przyjęcie proponowanych warunków pracy.

W okresach, w których w Centrum nie była zatrudniona osoba na stanowisku psychologa, opiekę i wsparcie dla dzieci w Domu dla Dzieci „BOLESŁAW” zapewniali wychowawcy posiadający wyższe wykształcenie pedagogiczne oraz wieloletnie doświadczenie w pracy z dzieckiem. Wsparcia podopiecznym udzielały również pedagodzy. Od 1 marca do 31 maja 2024 r. w sytuacjach trudnych wsparcia udzielała osoba zatrudniona na stanowisku wychowawcy w Domu dla Dzieci „MIESZKO”. Osoba ta ukończyła studia na kierunku „Psychologia kliniczna”, obroniła pracę dyplomową i oczekiwała na wydanie dyplomu. Z dniem 1.06.2024 osoba ta została zatrudniona w Centrum na stanowisku „psycholog”.

(akta kontroli Tom I str. 118; 121-123; 125-126)

3. W posiadanej przez Centrum dokumentacji osób, z którymi zostały zawarte „Porozumienia o wykonywaniu świadczeń wolontarystycznych”, których realizacja obejmowała okres objęty kontrolą, brak było:

- w przypadku czterech osób oświadczeń o spełnianiu warunków określonych art. 98 ust. 3 pkt 1²⁷, pkt 2²⁸ i pkt 3²⁹ ustawy o pieczy zastępczej;
- w przypadku 18 osób zaświadczeń potwierdzających spełnianie wymogu określonego art. 98 ust. 3 pkt 4 ustawy o pieczy zastępczej.

Wyżej wymieniona dokumentacja nie została przez przyszłych wolontariuszy złożona w Centrum.

Dyrektor Centrum podała, iż Placówka nie posiada dokumentacji pn. „Oświadczenie wolontariusza udzielającego pomocy wychowankowi przebywającemu w placówce opiekuńczo-wychowawczej”, w której zawarte były by informacje o spełnianiu przez wolontariuszy warunków określonych art. 98 ust. 3 pkt 1, pkt 2 i pkt 3 ustawy o pieczy zastępczej.

Ponadto Dyrektor Centrum wyjaśniła, iż „dotychczas od żadnego z wolontariuszy nie zdobywaliśmy zaświadczeń lekarskich, o których mowa w art. 98 ust. 3 pkt 4” ustawy o pieczy zastępczej.

(akta kontroli Tom I str. 128-145; 146-158)

²⁷ Art. 98 ust. 3 pkt 1 „nie jest i nie była pozbawiona władzy rodzicielskiej oraz władza rodzicielska nie jest jej zawieszona ani ograniczona”.

²⁸ Art. 98 ust. 3 pkt 2 „wypełnia obowiązek alimentacyjny - w przypadku gdy taki obowiązek w stosunku do niej wynika z tytułu egzekucyjnego”.

²⁹ Art. 98 ust. 3 pkt 3 „nie była skazana prawomocnym wyrokiem za umyślne przestępstwo lub umyślne przestępstwo skarbowe”.

4. Z sześcioma osobami, Centrum zawarło Porozumienia pomimo, iż w dniu ich podpisania, wymagana dokumentacja poświadczająca spełnianie przez przyszłych wolontariuszy warunku określonego art. 98 ust. 3 pkt 3a ustawy o pieczy zastępczej nie została przedłożona.

Dyrektor Centrum wyjaśniła, iż: „Kwestie wolontariatu w tut. Centrum są organizowane w następujący sposób: Specjalista do Spraw Administracji oraz Dyrektor gromadzą wszystkie niezbędne dokumenty dotyczące wolontariuszy, przygotowują porozumienie, ustalają zakres świadczonych usług ze strony wolontariusza – przedmiot, z którego będzie pomagał wychowankom i częstotliwość jego wizyt. Dopiero po zebraniu wszelkich niezbędnych informacji i zgromadzeniu dokumentacji dochodzi do pierwszego kontaktu wolontariusza z dzieckiem. Termin tego spotkania ustala wolontariusz z wychowawcami danego Domu lub Dyrektorem”.

(akta kontroli Tom I str. 128-145; 146-158)

5. Podpisanie przez Centrum w dniu 13.12.2024 r. Porozumienia o współpracy z Fundacją Study Buddy, dotyczące organizacji wolontariatu ponadprogramowego m.in. w Domu dla Dzieci „BOLESŁAW”, w sytuacji, gdy do Centrum nie zostały dostarczone dokumenty potwierdzające spełnianie przez 14 osób-wolontariuszy warunków określonych art. 98 ust. 3 pkt 1, pkt 2, pkt 3a i pkt 4 ustawy o pieczy zastępczej.

Dyrektor Centrum wyjaśniła: „Przed podpisaniem umowy Dyrektor tut. Centrum spotkał się z przedstawicielami Fundacji (...) i ustnie ustalił zasady współpracy, w tym kwestie rekrutowania wolontariuszy, wymaganych dokumentów oraz kwestie podpisywania z nimi porozumień. Ostatecznie do Domów dla Dzieci przychodzą wolontariusze sprawdzeni i zakwalifikowani przez Fundację. W związku z kontrolą, Dyrektor zwrócił się do Prezes Fundacji o przesłanie dokumentacji, jaką gromadzą w związku z podpisywaniem porozumień ze swoimi wolontariuszami. W odpowiedzi otrzymano (...) skany z Rejestru Sprawców na Tle Seksualnym poszczególnych wolontariuszy. Fundacja nie przesłała zaświadczeń o niekaralności, ponieważ wolontariusze dostarczyli je osobiście do Centrum. Pracownicy Fundacji poinformowali, że nie posiadają żadnych dodatkowych dokumentów.

Mając jednak na uwadze chęć dalszej współpracy i pomocy wychowankom naszych placówek, w najbliższym czasie będą gromadzić dokumenty zgodnie z zapisem art. 98 ust. 3 pkt 1,2,4 w zw. z art. 99 ust. 4 Ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej”.

(akta kontroli Tom I str. 159; 160; 161-191)

OCENA CZĄSTKOWA

W okresie objętym kontrolą, proces udzielania dzieciom pomocy w Domu dla Dzieci „BOLESŁAW” był zorganizowany prawidłowo.

Warunki lokalowe odpowiadały postanowieniom określonym § 18 ust. 3 rozporządzenia w sprawie pieczy zastępczej.

Dyrektor Centrum spełniała wymagania określone art. 97 ustawy o pieczy zastępczej.

Pracownicy Centrum realizujący również swoje zadania w Placówce spełniali wymagania określone w art. 98 ust. 1 i 3 ustawy o pieczy zastępczej. Wszyscy pracownicy wypełnili obowiązek wynikający z art. 21 ust. 1 ustawy z dnia 13 maja

2016 r. o przeciwdziałaniu zagrożeniom przestępczością na tle seksualnym i ochronie małoletnich.³⁰

W przypadku przyjęcia do Placówki 3 dzieci w wieku poniżej 10 lat spełniony został warunek określony w art. 95 ust. 2 ustawy o pieczy zastępczej.³¹

W ocenie Najwyższej Izby Kontroli, przyjęcie do Domu dla Dzieci „BOLESŁAW” dziecka ponad stan 14 osób określony w art. 95 ust. 3 ustawy o pieczy zastępczej, zezwoleniu Wojewody Podkarpackiego oraz Regulaminie organizacyjnym, nie spełniało kryteriów określonych art. 95 ust. 3a. Podyktowane było jednak szczególnymi okolicznościami, w których to przyjęcie nastąpiło. Dziecko zostało przyjęte wraz z siostrą, na podstawie postanowienia Sądu Rejonowego oraz skierowania Prezydenta Miasta Rzeszowa. Przekroczenie limitu 14 dzieci trwało krótki okres od 13 do 30.06.2023 r., a Dyrektor Placówki wystąpiła do Wojewody Podkarpackiego o wyrażenie zgody na przekroczenie limitu wychowanków.

Najwyższa Izba Kontroli pozytywnie ocenia zawarcie przez Dyrektora Centrum z 18 osobami porozumień o wykonywaniu m.in. w Placówce świadczeń wolontarystycznych, których realizacja obejmowała okres objęty kontrolą oraz nawiązanie współpracy z podmiotem wyspecjalizowanym w świadczeniu takich usług. Zgodnie z art. 98 ust. 3 w związku z art. 99 ust. 4 ustawy o pieczy zastępczej w placówce opiekuńczo-wychowawczej z dziećmi może pracować osoba, która spełnia wymagania określone w tym przepisie. W Placówce dopuszczono do pracy z dziećmi osoby (wolontariuszy), które nie udokumentowały spełnianie ww. wymagań.

OBSZAR

Opis stanu
faktycznego

Realizowanie działań opiekuńczo-wychowawczych

2.1

W wyniku badania 12 spraw ustalono, że dla 11 dzieci sporządzone zostały przez pedagoga lub pedagoga i psychologa diagnozy psychofizyczne³², o których mowa w § 14 rozporządzenia w sprawie pieczy zastępczej.

Diagnozy zostały sporządzone w terminie od 7 do 18 dni po przyjęciu wychowanków do Placówki i zawierały wszystkie wymagane elementy określone w § 14 ust. pkt. 3, 4 pkt 1 - 4 rozporządzenia w sprawie pieczy zastępczej. Diagnozy uwzględniały: analizę rozwoju dziecka oraz analizę mocnych stron dziecka i jego potrzeb w zakresie emocjonalnym, opiekuńczym, rozwojowym i społecznym; przyczyny kryzysu w rodzinie oraz jego wpływ na rozwój dziecka; relacje dziecka z jego najbliższym otoczeniem i osobami ważnymi dla niego. Diagnozy zawierały dostosowane do wieku, rozwoju, doświadczenia i sytuacji rodzinnej dziecka wskazania dotyczące m.in.: dalszej pracy pedagogicznej, programu terapeutycznego, pracy z rodziną dziecka.

Diagnozy opracowane w Placówce dla siedmiorga dzieci przyjętych w latach 2022 - 2024³³, nie zawierały zapisów odnoszących się do wskazań dotyczących przygotowania do usamodzielnienia się wychowanków, dla których przedmiotowe

³⁰ Dz. U. z 2024 r. poz. 560

³¹ Art. 95 ust. 2 – Umieszczenie dziecka poniżej 10. roku życia w placówce opiekuńczo-wychowawczej typu socjalizacyjnego, interwencyjnego lub specjalistyczno-terapeutycznego jest możliwe w przypadku, gdy w danej placówce opiekuńczo-wychowawczej umieszczona jest matka lub ojciec tego dziecka oraz w innych wyjątkowych przypadkach, szczególnie gdy przemawia za tym stan zdrowia dziecka lub dotyczy to rodzeństwa.

³² Spośród 12 spraw objętych w kontroli analizą, 7 diagnoz zostało sporządzonych dla dzieci przyjętych do Placówki w latach 2022-2024; 4 diagnozy zostały sporządzone dla dzieci w czasie ich przebywania w Domu dla Dzieci „MIESZKO” w Rzeszowie, tj. przed ich przeniesieniem z dniem 01.01.2019 r. do Placówki.

³³ Wskazań dotyczących przygotowania do usamodzielnienia się wychowanków nie zawierały również diagnozy psychofizyczne sporządzone w Domu dla Dzieci „MIESZKO” dla dzieci przeniesionych do Placówki z dniem 01.01.2019 r.

diagnozy były sporządzane tym samym nie spełniały wymogu określonego w § 14 ust. 4 pkt 5 rozporządzenia w sprawie pieczy zastępczej.

(akta kontroli Tom I str. 240-251; 252-291)

Diagnozy psychofizyczne sporządzone dla dwojga dzieci (rodzeństwo) przyjętych do Placówki w 2023 r. nie zawierały zapisów odnoszących się do wskazań dotyczących pracy przygotowującej dziecko do umieszczenia w rodzinie zastępczej lub rodzinnym domu dziecka tym samym nie spełniały wymogu określonego w § 14 ust. 4 pkt 4 rozporządzenia w sprawie pieczy zastępczej.

(akta kontroli Tom I str. 245; 247; 284-289; 292-294)

W kontroli ustalono, iż dla przyjętego do Placówki w dniu 27.12.2023 r. dziecka, nie została sporządzona diagnoza psychofizyczna do dnia jej opuszczenia przez wychowankę w dniu 18.04.2024 r. do rodziny zastępczej.

(akta kontroli Tom I str. 241; 273-275; 295-296)

2.2

W latach 2022 – 2024 w Domu dla Dziecka „BOLESŁAW” zapewniony został wychowankom udział w planowanych zajęciach wychowawczych, kompensacyjnych, terapeutycznych i rewalidacyjnych. Wszystkim dzieciom zapewnione zostały świadczenia wskazane w § 18 rozporządzenia w sprawie pieczy zastępczej oraz w art. 93 ust. 4 ustawy o pieczy zastępczej.

(akta kontroli Tom II str. 3-5)

W okresie objętym kontrolą, w Placówce prawa i obowiązki wychowanków określone były w „Regulaminie wychowanka”³⁴. W Regulaminie zapisano, iż za zaangażowanie w życie Placówki oraz wzorową postawę wychowanek może zostać wyróżniony. Za nieprzestrzeganie obowiązków określonych regulaminem, wychowanek może ponieść konsekwencje. Regulamin został opracowany w porozumieniu z Samorządem Wychowanków. Do Regulaminu załączona została procedura odwoławcza wychowanka od kary. Koordynatorzy Placówek zostali zobowiązani do zapoznania wychowawców oraz wychowanków z wprowadzonym w życie Regulaminem. Zapoznanie się z treścią Regulaminu, wychowanek potwierdzał swoim podpisem.

(akta kontroli Tom II str. 6-9)

W Domu dla Dzieci „BOLESŁAW” obowiązywały procedury określające zasady postępowania wobec wychowanków w różnych sytuacjach w czasie ich pobytu w Placówce. Obowiązujące procedury to m.in.:

- procedura przyjęcia nowego wychowanka;
- procedura przyjęcia wychowanka w trybie doraźnym (z interwencji;
- instrukcja dotycząca obowiązków wychowawców i innych pracowników w zakresie bezpieczeństwa i zdrowia dzieci;
- procedura odwoławcza wychowanka w razie konfliktu z wychowawcą lub innym pracownikiem;
- procedura postępowania w przypadku stanu zagrożenia życia lub zdrowia wychowanka (postępowanie w przypadku konieczności udzielenia pierwszej pomocy);
- procedury postępowania wobec wychowanka znajdującego się pod wpływem alkoholu/narkotyków lub wobec którego jest podejrzenie, iż jest on w posiadaniu substancji narkotycznej;

³⁴ Dalej: „Regulamin”

- procedura dotycząca działań związanych z hospitalizacją dzieci;
- procedura kwalifikowania i zgłaszania dzieci do zastępczej formy opieki (rodziny adopcyjne, zastępcze, rodzinne domy dziecka, placówki specjalistyczne);
- procedura samodzielnego wyjścia wychowanka poza teren Placówki;
- procedura podejmowania decyzji o zwalnianiu dzieci do domu rodzinnego;
- procedura przyznawania kieszonkowego.

W Placówce wychowankowie wybierali członków samorządu, który w imieniu podopiecznych mógł podejmować wspólnie z Dyrekcją decyzje dotyczące funkcjonowania Domu dla Dzieci „BOLESŁAW”, z uwzględnieniem potrzeb i oczekiwań dzieci.

(akta kontroli Tom II str. 10-18)

Opracowane i wprowadzone w życie w Placówce regulaminy, procedury i instrukcje, oraz zawarte w nich postanowienia nie naruszały godności dziecka i służyły prawidłowemu procesowi wychowania. Przepisy stanowiące jednolity, jednoznaczny system, obowiązywały wszystkich wychowawców w Placówce a ich stosowanie w procesie wychowawczym, nie naruszało praw dziecka wynikających z art. 4 ustawy o pieczy zastępczej.

W okresie objętym kontrolą, kary wychowankom Placówki były wymierzone za nieodpowiednie zachowanie. Obowiązywała zasada, że wychowawca pełniący dyżur przekazywał bezpośrednio wychowankowi podjętą decyzję o karze za przewinienie. W sytuacjach trudnych, wymagających interwencji, w rozmowie z wychowankiem uczestniczyli Dyrektor Centrum, pedagog, którzy wysłuchiwali dziecko i przekazywali podjętą decyzję co do konsekwencji. W tym czasie wychowanek miał prawo do samodzielnego wybrania kary lub ustosunkowania się do kary wskazanej przez pracowników. Wychowankowie byli świadomi, za jakie przewinienia otrzymali karę, mieli możliwość negocjacji a kary były zasadne i nie było przypadków odwoływania się dzieci od nich.

(akta kontroli Tom II str. 10-18; 19-64)

Na podstawie 12 spraw³⁵ ustalono, iż Plany Pomocy Dziecku³⁶ zostały opracowane w terminie od 1 do 26 dni, po sporządzeniu diagnozy psychofizycznej wychowanków. Żadna z rodzin wychowanków, dla których były sporządzane PPDz nie była objęta pomocą i wsparciem ze strony asystenta rodziny.

Plany pomocy zostały opracowane i podpisane przez wychowawców, zawierały planowane terminy ich modyfikacji.

Plany pomocy określały cele pracy z dzieckiem oraz działania krótko i długoterminowe. Odnosiły się, w zależności od indywidualnej sytuacji każdego dziecka do powrotu do rodziny biologicznej, rodziny zastępczej czy przygotowania dziecka do usamodzielnienia się. Działania te były zdeteminowane indywidualną sytuacją każdego dziecka, określoną w diagnozie psychofizycznej oraz na podstawie jego dokumentacji dostępnej dla Placówki w chwili przyjęcia wychowanka (odpis aktu urodzenia, orzeczenie sądu o umieszczeniu dziecka w Placówce lub wniosku o umieszczenie dziecka w Placówce), dokumentacji medycznej, szkolnej.

Plany pomocy odnosiły się do sytuacji rodzinnej, rozwoju psychicznego, fizycznego, stanu zdrowia i stopnia dojrzałości dziecka.

Plany pomocy w Placówce poddawane były analizie raz na pół roku, przez wychowawców. Wyniki tej analizy były przedstawiane na posiedzeniach Zespołu ds. Okresowej Oceny Sytuacji Dziecka. Wyniki analizy były wykorzystane do wprowadzania zmian w planach pomocy. Modyfikacje planów pomocy były

³⁵ Dotyczy tych samych spraw, które zostały opisane w pkt. 2.1 niniejszego wystąpienia pokontrolnego

³⁶ Dalej „PPDz” lub „Plany pomocy”

dokonywane po przeprowadzonej przez Zespół ds. Okresowej Oceny Sytuacji Dziecka, uwzględniając potrzeby wychowanków oraz ustalenia podjęte w trakcie posiedzenia Zespołu.

(akta kontroli Tom II str. 65-110; 111-188)

W okresie objętym kontrolą, w Placówce przebywało łącznie 21 wychowanków.

W dniu 01.01.2019 r. do Placówki zostało przyjętych 13 dzieci z Domu dla Dzieci „MIESZKO”, spośród których w dniu 31.12.2024 r. w Placówce przebywało ośmioro dzieci. Czas ich pobytu w Domu dla Dzieci „BOLESŁAW” w latach 2022 - 2024 wynosił 36 miesięcy.

W latach 2022 – 2024 do Placówki zostało przyjętych ośmioro dzieci, spośród których w dniu 31.12.2024 r. przebywało sześcioro dzieci a czas ich pobytu w Domu dla Dzieci „BOLESŁAW” wynosił: 22; 18 (dwoje dzieci, rodzeństwo); 7 (dwoje dzieci, rodzeństwo) i 4 miesiące.

W okresie objętym kontrolą Placówkę opuściło łącznie siedmioro wychowanków, spośród których czworo usamodzielnilo się osiągając 18 rok życia, dwoje zostało umieszczonych w rodzinach zastępczych, jedno powróciło do rodziny biologicznej.

Realizując wniosek Zespołu do Spraw Okresowej Oceny Sytuacji Dziecka, Dyrektor Centrum w dniu 20.12.2023 r. wystąpiła do właściwego Sądu Rejonowego o pozbawienie władzy rodzicielskiej nad dwojgiem małoletnich wychowanków Domu dla Dzieci „BOLESŁAW”, przyjętych do Placówki w dniu 01.01.2019 r. Do dnia 31.12.2024 r. nie zostało wydane postanowienie w przedmiotowej sprawie.

W dniu 23.12.2021 r. Dyrektor Centrum zgłosiła do Ośrodka Adopcyjnego Regionalnego Ośrodka Polityki Społecznej w Rzeszowie troje rodzeństwa z uregulowaną sytuacją prawną, w celu poszukiwania dla nich rodziny zastępczej.

(akta kontroli Tom I str. 103, Tom II str. 19-63; 200-207)

2.3

W latach szkolnych 2021/2022; 2022/2023; 2023/2024 i 2024/2025, w Placówce zostały opracowane „Plany pracy opiekuńczo-wychowawczej”. Plany zawierały propozycje działań, jakie w okresach tygodniowych były podejmowane w stosunku do i przez wychowanków. Działania związane były głównie z realizacją obowiązku szkolnego, powrotem dziecka do rodziny biologicznej, zastępczej lub przygotowania do samodzielności, organizacją czasu wolnego, utrzymywaniem w porządku pokoi i innych pomieszczeń Placówki, dbanie o higienę własną i higieniczny styl życia, organizacją spotkań okolicznościowych. Plany były akceptowane przez Dyrektora Centrum.

Szczegółowa realizacja zadań opiekuńczo-wychowawczych zawartych w planach pracy opiekuńczo-wychowawczej była odnotowana w „Dziennikach zajęć wychowawczych”. Każdego dnia tygodnia była zapisywana treść i tematyka zajęć wraz z godzinowym rozkładem ich realizacji. Przeprowadzenie zajęć potwierdzali wychowawcy pełniący dyżury.

(akta kontroli Tom II str. 4)

Spośród 11 wychowawców świadczących pracę w Placówce, 7 osób pracowało przez cały okres objęty kontrolą. Na dzień 31.12.2024 r. zatrudnionych było 9 osób. Dwie osoby odeszły z pracy w Placówce (wypowiedzenie umowy o pracę z inicjatywy pracownika oraz upływ czasu na jaki umowa została zawarta). Wychowawcy świadczyli pracę wyłącznie na rzecz Domu dla Dzieci „BOLESŁAW”.

(akta kontroli Tom I str. 105-127, Tom II str. 189)

W okresie objętym kontrolą, pod opieką wychowawcy jednocześnie pozostawało od 1 do 3 wychowanków. W procesie wychowawczym wychowawca zabezpieczał wszystkie potrzeby wychowanka, dbał o jego relacje z rodziną i rówieśnikami, pozostawał w stałym kontakcie z wychowawcą i nauczycielami szkół, do których uczęszczały dzieci. Wychowawca przeznaczał 2 godziny tygodniowo na indywidualny kontakt ze swoim podopiecznym. W tym czasie odbywali wspólne spacery, zakupy, wyjścia na lody, do kina budując wspólne relacje i więzi dające dziecku poczucie stabilizacji, przynależności i zainteresowania jego sprawami.

(akta kontroli Tom II str. 189)

W okresie objętym kontrolą, w Placówce nie byli zatrudnieni opiekunowie.

W okresie objętym kontrolą w Placówce nie wystąpiły przerwy w sprawowaniu opieki nad wychowankami, jak również sytuacje zaprzestania działalności przez Placówkę. W godzinach nocnych opiekę nad wychowankami sprawowała co najmniej jedna osoba pracująca z dziećmi (§ 11 ust. 2 rozporządzenia w sprawie pieczy zastępczej).

Regulamin organizacyjny stanowił, iż opieka w godzinach nocnych sprawowana jest w sposób zapewniający bieżący i stały nadzór nad dziećmi. Osoby sprawujące opiekę w godzinach nocnych były zobowiązane do systematycznych obchodów sypialni wychowanków.

Analiza zapisów³⁷ w prowadzonej przez wychowawców dokumentacji pn. „Raporty „Bolesław” wykazała, iż opiekę nad wychowankami sprawował wychowawca, który dokonywał każdej nocy trzykrotnie obchodu pokoi o godz. 24.00; 02.00 i 04.00. Po dyżurze nocnym trwającym od godz. 18.00 do godz. 06.00, w raportach dokonywane były wpisy m.in. o liczbie wychowanków będących pod opieką oraz o sytuacjach jakie miały miejsce w Placówce, np. „dzieci spały spokojnie”; „noc spokojna”; „podano leki dziecku”. Każdy wpis był potwierdzany podpisem wychowawcy pełniącego dyżur.

(akta kontroli Tom I str. 14-27, Tom II str. 190-195; 196-198; 199)

W okresie objętym kontrolą do Placówki zostało przyjętych 8 dzieci. Żadne z nich nie zostało skierowane i nie przebywało w Młodzieżowym Ośrodku Wychowawczym i Młodzieżowym Ośrodku Socjoterapii.

(akta kontroli Tom II str. 200-207)

W okresie objętym kontrolą, liczba wychowanków w czasie zajęć opiekuńczych i wychowawczych, zajęć prowadzonych przez pedagoga, psychologa nie przekraczała limitów wynikających z przepisów rozporządzenia w sprawie pieczy zastępczej, odpowiadała potrzebom oraz rodzajowi prowadzonych zajęć.

(akta kontroli Tom II str. 3; 189-195; 208)

2.4

W okresie objętym kontrolą, dla podopiecznych przebywających w Domu dla Dzieci „BOLESŁAW”³⁸ prowadzone były karty pobytu dziecka. Wychowawcy prowadzili karty na bieżąco poprzez dokonywanie uzupełnień w okresach miesięcznych (§ 17 ust. 4 rozporządzenia w sprawie pieczy zastępczej). W zależności od indywidualnej sytuacji dziecka, karty zawierały opisy i informacje, o których mowa w § 17 ust. 1 pkt 2 rozporządzenia w sprawie pieczy zastępczej. Wpisy w kartach nie były powtarzane w kolejnych okresach miesięcznych. W swoich treściach dotyczyły aktualnych

³⁷ Analizie poddane zostały zapisy za miesiące lipiec i grudzień w latach 2022; 2023 i 2024.

³⁸ W tych samych sprawach 12 dzieci, wybranych według zasad określonych w pkt 2.1 i pkt 2.2 niniejszego wystąpienia pokontrolnego

potrzeb i problemów wychowanków, identyfikowały trudności i definiowały działania zaradcze, nie były ogólne i lakoniczne.

W okresie objętym kontrolą, ewidencja wychowanków Placówki była prowadzona w „Księdze ewidencji wychowanków Domu dla Dzieci „BOLESŁAW”. Księga zawierała wpisy odnoszące się do danych: imię i nazwisko dziecka; data i miejsce urodzenia dziecka; adres ostatniego miejsca zamieszkania dziecka; adres zamieszkania rodziców/opiekunów prawnych dziecka; datę przyjęcia dziecka do Placówki oraz ewentualnie datę wypisania dziecka z Placówki i uwagi.

(akta kontroli Tom II str. 209-236)

Przebieg pracy psychologa oraz pedagoga z wychowankami domów dla dzieci (w tym Domu dla Dzieci „BOLESŁAW”), był dokumentowany w odrębnych dziennikach³⁹.

W dziennikach zostały zapisane imiona i nazwiska psychologów i pedagogów prowadzących zajęcia z dziećmi.

Poszczególne zapisy w częściach dzienników pn. „Wykonywane zajęcia i czynności” zawierały informacje odnośnie:

- daty i godz. pracy;
- problemu i podjętych działań w celu jego rozwiązania;
- uwag, w tym informacji o kontaktach z osobami lub organizacjami współdziałającymi w wykonywaniu zadań;
- podpis psychologa/pedagoga.

Analiza zapisów w poszczególnych dziennikach wykazała, iż charakter i specyfika zajęć prowadzonych z dziećmi przez psychologa polegała na:

- indywidualnej pomocy psychologicznej;
- zajęciach ogólnorozwojowych;
- zajęciach terapeutycznych;
- opracowaniu diagnoz psychofizycznych;
- wizyt z dziećmi w specjalistycznych poradniach (Poradnia Zdrowia Psychicznego)

Analiza zapisów wykazała, iż w zajęciach z psychologiem, jednorazowo uczestniczyło nie więcej niż czworo wychowanków.

Analiza zapisów w poszczególnych dziennikach wykazała, iż charakter i specyfika zajęć prowadzonych z dziećmi przez pedagoga polegała na:

- indywidualnych rozmowach z dziećmi;
- kontaktach z wychowawcami i pedagogami szkolnymi dzieci;
- opracowaniu diagnoz psychofizycznych;
- kontaktach z instytucjami (Sąd Rejonowy; Kuratorium Oświaty);
- podejmowaniu czynności związanych z przyjęciem nowych wychowanków do Placówki.

Analiza zapisów wykazała, iż w zajęciach z pedagogiem, jednorazowo uczestniczyło nie więcej niż czworo wychowanków.

(akta kontroli Tom II str. 3)

W okresie objętym kontrolą, dla dzieci przebywających w Placówce były prowadzone „Arkusze badań i obserwacji psychologicznych i pedagogicznych”⁴⁰. W dokumentacji

³⁹ Do kontroli zostały przedłożone dokumenty pn.: „Dziennik zajęć pedagoga szkolnego, psychologa, logopedy, doradcy zawodowego, terapeuty pedagogicznego”, według wzoru określonego rozporządzeniem MEN z 19.08.2019 r. (Dz. U. z 2019 r. poz. 1664) za miesiące lipiec i grudzień z lat szkolnych: 2021/2022; 2022/2023; 2023/2024 i 2024/2025. Dalej: „Dzienniki”.

⁴⁰ Dalej: „Arkusze”

były odnotowywane wyniki i interpretacje badań i testów realizowanych w stosunku do dzieci.

Prowadzone przez psychologa i pedagoga badania i testy dla wychowanków to m.in:

- test zdań niedokończonych⁴¹ – badanie psychologiczne;
- test WISC-R⁴²;
- testy/badania pedagogiczne (matematyka; język polski);
- wyniki obserwacji zachowań dziecka podczas swobodnej zabawy;
- badania pedagogiczne (techniki czytania, pisanie, sprawdzian wiadomości i umiejętności; badanie percepcji słuchowej).

W arkuszach były odnotowane badania dzieci prowadzone w Poradni Psychologiczno-Pedagogicznej (np. badanie psychologiczne celem uzyskania orzeczenia o potrzebie kształcenia specjalnego; odroczenia od obowiązku szkolnego).

(akta kontroli Tom II str. 208; 209-236)

2.5

W Domu dla Dzieci „BOLESŁAW” nie został powołany stały Zespół do Spraw Okresowej Oceny Sytuacji Dziecka⁴³.

W okresie objętym kontrolą oceny wychowanków Placówki zostały dokonane na sześciu posiedzeniach Zespołu⁴⁴, w skład którego wchodził: Dyrektor Centrum, wychowawcy, psycholog, pedagog, pielęgniarka.

W trakcie kontroli, na próbie 9 spraw⁴⁵ ustalono, iż w posiedzeniach Zespołu brali udział zaproszeni przedstawiciele Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie, Ośrodka Adopcyjnego Regionalnego Ośrodka Polityki Społecznej w Rzeszowie, Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Rzeszowie. Na posiedzenia Zespołu byli zapraszani rodzice dzieci⁴⁶, którzy nie brali udziału w posiedzeniach. Udział osób zaproszonych i biorących udział w posiedzeniach Zespołu był potwierdzony podpisami na listach obecności.

Wychowankowie Placówki byli informowani przez wychowawcę o posiedzeniu Zespołu. Żaden z podopiecznych nie wyraził woli uczestniczenia w posiedzeniach. Swoje opinie przekazywali w rozmowach z pedagogiem lub psychologiem w czasie wysłuchania dziecka, zgodnie art. 4a ustawy o pieczy zastępczej.

Dokonywane przez Zespół okresowe oceny dzieci przebywających w Placówce pozwalały na realizację celów określonych w art. 136 ustawy o pieczy zastępczej.

W okresie objętym kontrolą, w Domu dla Dzieci „BOLESŁAW” nie przebywali wychowankowie poniżej 3 lat.

(akta kontroli Tom I str. 103, Tom II str. 237-238)

2.6

Po posiedzeniach Zespołu, w stosunku do każdego ocenianego dziecka opracowywany był dokument pn. „Wniosek Zespołu do Spraw Okresowej Oceny

⁴¹ RISB, Test Niedokończonych Zdań Rottera, to narzędzie służące do oceny nieprzystosowania.

⁴² WISC-R to Skala Inteligencji Wechslera dla Dzieci. Jest narzędziem o szerokim spektrum diagnostycznym. Służy głównie do oceny stopnia inteligencji.

⁴³ Dalej: „Zespół”

⁴⁴ Terminy posiedzeń Zespołu: 22.05 i 18.11.2022 r.; 19.05 i 21.11.2023 r.; 21.05 i 19.11.2024 r.

⁴⁵ Po trzy z 2022 r., 2023 r. i 2024 r. - w sprawach, które wybrano do analizy w punkcie pierwszym, w punkcie drugim, w punkcie czwartym niniejszego wystąpienia pokontrolnego, wybierając sprawy, które dotyczą dzieci przebywających w Placówce co najmniej przez pół roku.

⁴⁶ Zapraszano rodziców niepozbawionych władzy rodzicielskiej.

Sytuacji Dziecka⁴⁷. We wnioskach sformułowane były opinie dotyczące okresowej oceny sytuacji dziecka (rodzinnej i prawnej) i zasadności dalszego pobytu w Placówce, zgodnie z art. 139 a ustawy o pieczy zastępczej.

W każdym wniosku przedstawiona była aktualna opinia psychologiczno-pedagogiczna, zawierająca informacje dotyczące: rozwoju dziecka; mocnych stron dziecka; pracy z dzieckiem; relacji dziecka z osobami ważnymi dla dziecka; wysłuchanie dziecka.

Wnioski zawierały również: aktualne opinie o stanie zdrowia dzieci; aktualne opinie bezpośrednich wychowawców oraz wnioski do dalszej pracy z dziećmi.

Wnioski były podpisane przez Dyrektora Centrum.

Wnioski Zespołu były przysyłane do Sądu Rejonowego w Rzeszowie III Wydział Rodzinny i Nieletnich oraz do Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie, Ośrodka Adopcyjnego Regionalnego Ośrodka Polityki Społecznej w Rzeszowie, Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Rzeszowie.

(akta kontroli Tom II str. 239-293; 294-306)

2.7

W Regulaminie organizacyjnym zapisano, iż dziecko przebywające w Placówce ma prawo do podmiotowego traktowania oraz przysługują mu wszystkie prawa określone art. 4 ustawy o pieczy zastępczej.

W Placówce obowiązywał „Regulamin Wychowanka Domu dla Dzieci w Rzeszowie”, w którym zostały określone praw i obowiązki wychowanków. Po przyjęciu do Placówki, wychowanek w obecności Dyrektora Centrum składał oświadczenie o zapoznaniu się z regulaminem, akceptacji jego postanowień i przyjęciu do stosowania.

W Domu dla Dzieci „BOLESŁAW” w miejscach ogólnodostępnych tj. świetlica, hol pomiędzy placówkami, w gabinecie psychologa i pedagoga znajdowały się informacje z danymi teleadresowymi⁴⁸, pod które dzieci mogły zwrócić się pomoc w razie złego traktowania, kłopotów, trudnych sytuacji. Zasady wzajemnego poszanowania i tolerancji, życia bez przemocy przekazywane były wychowankom na zebraniach społeczności Domu dla Dzieci „BOLESŁAW”.

(akta kontroli Tom I str. 14-27, Tom II str. 6-9; 196-197)

Przy przyjęciu dziecka do Placówki i pierwszej rozmowy z rodzicami/opiekunami ustalane było m.in. wyznaczenie przyszłego wychowanka aby w trakcie pobytu mogło kultywować wszystkie święta i tradycje. Za zgodą rodziców/opiekunów dzieci przygotowywane były również do sakramentów. Wspólnie świętowane były takie dni jak np. Chrzest, przyjęcie Pierwszej Komunii Świętej, bierzmowanie. Bardzo ważnym dniem były urodziny każdego z wychowanków, obchodzone wspólnie z całą Placówką (tort urodzinowy, prezenty)

W okresie objętym kontrolą nie stwierdzono przypadku wniesienia skargi, przedmiotem której byłoby naruszenie wolności sumienia i wyznania wychowanków Domu dla Dzieci „BOLESŁAW”.

(akta kontroli Tom II str. 307-343)

⁴⁷ Dalej: „Wniosek” lub „Wnioski”

⁴⁸ Numery telefonów: Dziecięcy telefon zaufania Rzecznika Praw Dziecka; Telefon zaufania dla dzieci i młodzieży; Ogólnopolski telefon dla ofiar przemocy w rodzinie „Niebieska Linia”; Ogólnopolski Telefon Zaufania Narkotyki; Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna Nr 2 Rzeszowie; Policja.

2.8

W Placówce, stosownie do przepisów art. 4 pkt 1, 2 i 3 oraz art. 93 ust. 4 pkt 4 ustawy o pieczy zastępczej, podejmowano działania mające na celu powrót wychowanków do ich rodzin biologicznych. W wyniku tych działań w latach 2022 – 2024 do rodzin powróciło jedno dziecko oraz dwoje wychowanków zostało umieszczonych w rodzinach zastępczych, niezawodowych.

Celem diagnozy sytuacji przyjmowanych dzieci, przy przyjmowaniu wychowanka przeprowadzano w Placówce wywiad na temat sytuacji rodzinnej, a pracownicy Placówki odwiedzali miejsce zamieszkania dziecka.

Ponadto w Placówce prowadzono Karty współpracy z rodzicami wychowanka, w których odnotowywano kwestie dotyczące m.in. spotkań i kontaktów z rodziną oraz samego zainteresowania rodziny losem dziecka, a także inne zdarzenia dotyczące kontaktów z rodziną biologiczną (telefony, wizyty, spotkania, wyjazdy).

Kwestie dotyczące powrotu wychowanków do rodzin biologicznych brane były w Placówce pod uwagę na etapie przyjmowania dzieci oraz uwzględniane na etapie opracowywania diagnoz psychofizycznych oraz planów pomocy. Celem umożliwienia wychowankom powrotu do rodzin biologicznych organizowano dla rodziców wychowanków spotkania grupowe, o charakterze informacyjno – szkoleniowym, które miały za zadanie podjęcie próby uzdrowienia sytuacji w rodzinach dzieci⁴⁹. Tematyka poszczególnych spotkań obejmowała m.in. rolę i uprawnienia kuratorów społecznych i sądowych oraz asystenta rodziny, przemocy domowej, uzależnień, kompetencji i obowiązków rodzicielskich.

Kwestie powrotu dzieci do rodzin podejmowane były w Placówce na etapie sporządzania Diagnoz rodziny (dokument opracowany w Placówce). W dokumencie tym podejmowano próbę oceny funkcjonowania rodzin wychowanków.

W Diagnozach rodziny odnoszono się do kwestii dotyczących całościowej sytuacji wychowanków, uwzględniając m.in. sprawy związane z ich sytuacją:

- opiekuńczo – wychowawczą (opieki nad dziećmi, władzy rodzicielskiej, edukacji, szkoły, rozwoju dziecka),
- rodzinną (status rodziny, relacje między członkami rodziny),
- mieszkaniową (warunków mieszkaniowych, statusu zajmowanego lokalu, liczby domowników),
- formalno – prawną (wyroków sądowych, zadłużenia, sprawy rozwodowe, kwestie ustalenia ojcostwa),
- materialną (środki do zapewnienia podstawowych potrzeb, zasiłki środki na utrzymanie),
- zdrowotną (choroby przewlekłe i genetyczne, wady rozwojowe),
- występowania przemocy w rodzinie (fizyczna, psychiczna, seksualna),
- uzależnień (alkohol, środki psychoaktywne, terapie i inne formy leczenia),
- zawodowej (zatrudnienie, wykształcenie, kwalifikacje w tym względzie),
- aktywności społecznej,
- problemów rodziny i ich przyczyn,
- motywacji rodziny do rozwiązywania pojawiających się problemów ((poziom bezradności, degradacji, i odpowiedzialności),
- potencjału i silnych strony pomocnych w zmianach (sytuacja rodzinna, osobista, intelekt, gotowość do kontaktów ze środowiskiem),

⁴⁹ Spotkanie takie odbyły się w następujących terminach: 4 marca 2022 r., 6 kwietnia 2022 r., 18 października 2022 r., 22 czerwca 2023 r., 24 października 2023 r., 16 kwietnia 2024 r.

W dokumencie tym odniesiono się również do celów, jakie winny zostać osiągnięte w pracy z rodziną oraz obszarów potencjalnych zmian formułowanych przez rodzinę, które podzielono na następujące sfery:

- socjalną (materialna, mieszkaniowa, zdrowotna, bytowa, formalno – prawna),
- psychologiczną i dotyczącą relacji w rodzinie,
- opiekuńczo – wychowawczą,
- aktywności społecznej,
- zawodową.

W okresie objętym kontrolą do Placówki przyjęto 8 wychowanków. W przypadku trzech wychowanków, w związku z upływem terminu wskazanego w art. 100 ust. 4a ustawy o pieczy zastępczej wysłano trzy wnioski o wszczęcie z urzędu postępowania o wydanie zarządzeń wobec dziecka celem zbadania zaistnienia warunków umożliwiających jego powrót do rodziny albo umieszczenia go w rodzinie przysposabiającej.

(akta kontroli Tom II str. 344-366; 364-367; 368-399)

W okresie objętym kontrolą, wobec braku zgłoszeń dzieci z uregulowaną sytuacją prawną będących wychowankami Domu dla Dzieci „BOLESŁAW”, Ośrodek Adopcyjny Regionalnego Ośrodka Polityki Społecznej w Rzeszowie oraz Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Rzeszowie, nie podejmowały współpracy z Placówką w zakresie przeniesienia dzieci do pozainstytucjonalnych form pieczy zastępczej.

(akta kontroli Tom II str. 400-403)

2.9

W okresie objętym kontrolą, usamodzielniało się czterech wychowanków. W każdym przypadku wyznaczono opiekuna usamodzielniania.

W Placówce stosownie do § 7.1 rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 23 sierpnia 2012 r. w sprawie udzielenia pomocy na usamodzielnienie, kontynuowanie nauki oraz zagospodarowanie⁵⁰, przygotowywano indywidualne programy usamodzielniania, a ponadto w czasie pobytu wychowanków w Domu podejmowano czynności przygotowujące ich do samodzielnego funkcjonowania po opuszczeniu Domu dla Dzieci „BOLESŁAW”.

Indywidualne programy usamodzielniania ukierunkowane zostały na zdobywanie uprawnień odpowiadających zidentyfikowanym mocnym stronom i predyspozycjom wychowanków.

Indywidualne programy usamodzielniania zawierały m.in. dane usamodzielniającego się wychowanka oraz informacje o sytuacji rodzinnej, materialnej, zdrowotnej oraz aktualnej sytuacji mieszkaniowej wychowanka.

W ramach zadań wynikających z procesu usamodzielniania, określone zostały zakres, sposób i terminy realizacji przez wychowanka i opiekuna działań w sferach odnoszących się do sytuacji rodzinnej, szkolnej, materialno-bytowej, związanej z ubezpieczeniem zdrowotnym (wybór lekarza rodzinnego).

W zakresie sposobu uzyskania przez osobę usamodzielnianą wykształcenia lub kwalifikacji zawodowych, pomocy w uzyskaniu odpowiednich warunków mieszkaniowych oraz podjęciu zatrudnienia zostały zaplanowane działania do realizacji przez wychowanka i opiekuna usamodzielniania wraz z terminami ich realizacji.

W każdym programie zaplanowano złożenie wniosków: o otrzymanie mieszkania socjalnego oraz o pomoc pieniężną na zagospodarowanie i kontynuację nauki.

(akta kontroli Tom II str. 404-412; 413-447)

⁵⁰ Dz. U. 2012 poz. 954

2.10

W sprawie funkcjonowania pieczy zastępczej, Dyrektor Centrum udzieliła informacji: „Obecnie coraz częściej mówi się o zapaści pieczy zastępczej. Coraz mniejsza liczba rodzin zastępczych skutkuje tym, że coraz większa liczba dzieci trafia do placówek opiekuńczo-wychowawczych niezgodnie z zapisami ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej. Dyrektorzy placówek kierując się zasadą, że najważniejsze jest dobro dziecka i konieczność zapewnienia mu bezpiecznego środowiska zastępczego, przyjmują małe dzieci. Placówki opiekuńczo-wychowawcze dotychczas tak źle postrzegane i przedstawiane jako „zło konieczne” stają się dzisiaj jedynym, bezpiecznym miejscem dla dzieci znajdujących się w sytuacji zagrożenia zdrowia i życia. Taka sytuacja prowadzi do tego, że placówki są przepełnione.

Ważnym krokiem powinno być poluzowanie sztywnych przepisów dotyczących tworzenia placówek w tym interwencyjnych, co znacznie ułatwiło by zabezpieczenie dzieci tu i teraz. Coraz częściej dochodzi do sytuacji, gdy Policja wozi dzieci i szuka placówki, która przyjmie małoletniego, ponadto część dzieci nadal przebywa w środowisku rodzinnym pomimo orzeczonego umieszczenia w pieczy zastępczej.

Jako członek zarządu Konwentu Dyrektorów Placówek Opiekuńczo-Wychowawczych Województwa Podkarpackiego wraz z przewodniczącym zaznaczyliśmy, w piśmie do wojewody, że w dokumentach Urzędu Marszałkowskiego Województwa Podkarpackiego, w szczególności w „Szczegółowym Opisie Priorytetów Programu Fundusze Europejskie dla Podkarpacia 2021-2027”, zaobserwowano wykluczenie placówek opiekuńczo-wychowawczych z możliwości korzystania z funduszy, co jest sprzeczne z zasadami zawartymi w Konstytucji RP, Konwencji Praw Dziecka oraz ustawie o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej. Warto podkreślić, że placówki te, jak pokazuje obecna sytuacja na Podkarpaciu, są niezbędne dla zapewnienia bezpieczeństwa i wsparcia dzieci, które znalazły się w trudnej sytuacji życiowej. Definicja deinstytucjonalizacji, przyjęta przez UNICEF, wskazuje na potrzebę zmiany w podejściu do systemu opieki nad dziećmi. W sytuacji, gdy w Polsce brakuje wystarczającej liczby miejsc w pieczy zastępczej, zasada ta staje się nie tylko nieadekwatna, ale wręcz szkodliwa. Wykluczenie placówek opiekuńczo-wychowawczych prowadzi do zagrożenia dla dzieci, które mogą zostać narażone na dalsze problemy emocjonalne i społeczne, a w najgorszym przypadku na niebezpieczeństwo.

Dążenie do tego, aby każde dziecko wychowywało się w rodzinie, jest naszym wspólnym celem, ale nie możemy zapominać o potrzebach dzieci, które z różnych przyczyn nie mogą być w swoich rodzinach. Uważam, że połączenie idei deinstytucjonalizacji z rozwinięciem istniejących instytucji jest kluczowe do osiągnięcia pozytywnych rezultatów. Bez tego, wykluczenie placówek opiekuńczo-wychowawczych w obliczu aktualnych problemów może prowadzić do daleko idących negatywnych skutków.

Kolejny aspekt to konieczność wprowadzenia uregulowań prawnych dotyczących funkcji opiekuna usamodzielnienia, bardzo często opiekunami stają się „przypadkowe” osoby, często obce dla wychowanka. W takiej sytuacji występują trudności w monitorowaniu i realizowaniu programu usamodzielnienia. W kwestii usamodzielnień należy zaznaczyć, że brakuje mieszkań treningowych dla wychowanków z niepełnosprawnościami (autyzm, niepełnosprawność intelektualna, deficyty rozwojowe itp.).

Ważnym problemem dla prawidłowego funkcjonowania placówek jest konieczność zadbania przez państwo o przyzwoite wynagrodzenie i zmiany warunków

zatrudnienia pracowników w instytucjach pieczy zastępczej, zmiany zniwelują częstą rotację pracowników i znajduje się wtedy chętni do pracy”

(akta kontroli Tom II str. 448-450)

Stwierdzone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie stwierdzono następujące nieprawidłowości:

1. Diagnozy psychofizyczne dla siedmiorga wychowanków sporządzone w Placówce nie zawierały wskazań dotyczących przygotowania do usamodzielnienia się wychowanków, dla których przedmiotowe diagnozy były sporządzane (§ 14 ust. 4 pkt 5 rozporządzenia w sprawie pieczy zastępczej.)

Dyrektor Centrum wyjaśniła, iż sam zapis w diagnozie psychofizycznej – przygotowanie dziecka do usamodzielnienia nie jest w stanie wykazać całego zakresu podejmowanych zadań. Proces przygotowania do usamodzielnienia rozpoczyna się w chwili przyjęcia dzieci do Placówki. Odbywa się zgodnie z planem pomocy dziecku przygotowanym przez bezpośredniego wychowawcę. Wszystkie działania podejmowane przez wychowawców, specjalistów, pracowników gospodarczych są ukierunkowane na usamodzielnianie podopiecznych. Często głównym celem tych działań jest uczenie dziecka samodzielnego zaspokajania potrzeb, wykonywania codziennych czynności, a w przypadku młodzieży jest to gospodarowanie kieszonkowym, wolnym czasem, organizowaniem czasu przeznaczonego na naukę itp. Podejmowanie działań we wszystkich możliwych obszarach jest ukierunkowane na przygotowanie do usamodzielnienia dziecka. W naszej ocenie jest to niepodważalny fakt, iż wszystkie wykonywane przez nas czynności takie jak: diagnoza, plan pomocy dziecku, realizacja Projektu „Przygotowanie do usamodzielnienia”, opinie przygotowywane na Posiedzenia Zespołu do Spraw Okresowej Oceny Sytuacji Dzieci są dokumentami ukazującymi działania podejmowane w celu usamodzielnienia.

(akta kontroli Tom I str. 240-251; 252-291)

2. Diagnozy psychofizyczne sporządzone w Placówce dla dwojga dzieci (rodzeństwa) przyjętego do Placówki w 2023 r. nie zawierały zapisów odnoszących się do wskazań dotyczących pracy przygotowującej dziecko do umieszczenia w rodzinie zastępczej lub rodzinnym domu dziecka (§ 14 ust. 4 pkt 4 rozporządzenia w sprawie pieczy zastępczej.).

Dyrektor Centrum wyjaśniła: „Psycholog przy sporządzaniu diagnozy psychofizycznej dla małoletnich A. W. i O. W. uwzględnił ich sytuację życiową. Wychowankowie przebywali w dwóch rodzinach zastępczych. Po śmierci matki trafili do rodziny zastępczej ciotki macierzystej, po roku pobytu pod jej opieką zostali przeniesieni do rodziny zastępczej dziadków macierzystych, gdzie przebywali kilka miesięcy. Zarówno jedni jak i drudzy rodzice zastępczy nie radzili sobie z wychowaniem małoletnich, napotykali na wiele trudności wychowawczych. Mając powyższe na uwadze Sąd podjął decyzję o przeniesieniu dzieci do placówki opiekuńczo-wychowawczej. W trakcie rozmów z wychowankami obydwójce nie wyrażali zgody na umieszczenie w rodzinnych formach pieczy zastępczej. W związku z tym kwestia pracy z dziećmi nad przeniesieniem ich do rodziny zastępczej stała się bezzasadna i psycholog nie uwzględnił jej w diagnozach psychofizycznych.

(akta kontroli Tom I str. 245; 247; 284-289; 292-294)

3. Po przyjęciu dziecka do Placówki w dniu 27.12.2023 r. do dnia jej opuszczenia w dniu 18.04.2024 r. do rodziny zastępczej, nie została sporządzona diagnoza psychofizyczna, o której mowa w § 14 rozporządzenia w sprawie pieczy zastępczej.

Dyrektor Centrum wyjaśniła, iż wychowanka została przeniesiona z Placówki Opiekuńczo-Wychowawczej typu interwencyjnego w Krakowie do Domu dla Dzieci „BOLESŁAW” – placówki socjalizacyjnej. Placówka z Krakowa, po dokonanych uzgodnieniach, przesłała komplet dokumentów dot. dziecka, w tym m.in. plan pomocy dziecku sporządzony na podstawie diagnozy psychofizycznej dziecka, sporządzonej 29.09.2022 r. Wychowawca, który przejął opiekę nad dzieckiem, zapoznał się z przesłaną dokumentacją i na podstawie obowiązującej diagnozy psychofizycznej sporządzonej 29.09.2022 r. przez psychologa Placówki w Krakowie, przygotował Plan Pomocy Dziecku, który dostosował do potrzeb wychowanki i warunków panujących w Domu dla Dzieci „BOLESŁAW”.

(akta kontroli Tom I str. 241; 273-275; 295-296)

OCENA CZĄSTKOWA

Najwyższa Izba Kontroli ocenia, iż działania podejmowane w Domu dla Dzieci „BOLESŁAW” skutkowały prawidłową realizacją zadań opiekuńczo-wychowawczych, dostosowanych do zdiagnozowanych, indywidualnych potrzeb wychowanków.

Po przyjęciu dziecka do Placówki, bez zbędnej zwłoki opracowywane były diagnozy psychofizyczne, na podstawie których sporządzano plany pomocy dzieciom. Stwierdzone w diagnozach psychofizycznych nieprawidłowości polegające na braku wskazań dotyczących przygotowania do usamodzielnienia się wychowanków, dla których przedmiotowe diagnozy były sporządzane (§ 14 ust. 4 pkt 5 rozporządzenia w sprawie pieczy zastępczej) znalazły się w zapisach planów pomocy dzieciom.

Dla każdego wychowanka rzetelnie sporządzono, zgodnie z obowiązującymi przepisami, plany pomocy, karty pobytu i udziału w zajęciach prowadzonych przez psychologa i pedagoga.

Liczba dzieci uczestniczących w zajęciach opiekuńczych i wychowawczych, prowadzonych przez pedagoga, psychologa w trakcie procesów wychowawczych nie przekraczała limitów wynikających z przepisów rozporządzenia w sprawie pieczy zastępczej, a także odpowiadała potrzebom oraz rodzajowi prowadzonych zajęć. W Placówce, opracowane zostały jednolite i przejrzyste zasady karania i nagradzania wychowanków, których egzekwowanie nie naruszało ich praw.

W sporządzanych przez Zespół wnioskach, zgodnie z art. 139 a ustawy o pieczy zastępczej sformułowane były opinie dotyczące okresowej oceny sytuacji dziecka (rodzinnej i prawnej) i zasadności dalszego pobytu w Placówce,

W Placówce podejmowane były adekwatne do indywidualnej sytuacji wychowanków działania reintegracyjne, których celem było umożliwienie powrotu dzieci do rodzin biologicznych.

We wszystkich przypadkach realizowane były ustawowe zadania dotyczące usamodzielnienia wychowanków w związku z osiągnięciem pełnoletności. W wymaganych ustawą o pieczy zastępczej terminach wyznaczono opiekuna usamodzielnienia (art. 145 ust. 2) i opracowano indywidualny program usamodzielnienia (art. 145 ust. 4).

Dom dla Dzieci „BOLESŁAW” nie był objęty kontrolą NIK P/21/089 Realizacja zadań opiekuńczo-wychowawczych – wychowawczych w domach dziecka.

IV. Wnioski

W związku ze stwierdzonymi nieprawidłowościami, Najwyższa Izba Kontroli, na podstawie art. 53 ust. 1 pkt 5 ustawy o NIK, przedstawia następujące wnioski:

Wnioski

1. Dopuszczanie do pracy z dziećmi w Placówce osób świadczących usługi wolontarystyczne, które spełniają warunki określone w art. 98 ust. 3, w związku z art. 99 ust. 4 ustawy o pieczy zastępczej.
2. Sporządzanie diagnoz psychofizycznych dla każdego przyjętego do Placówki dziecka.
3. Uwzględnianie w diagnozach psychofizycznych sporządzanych dla dzieci przyjętych do Placówki wskazań dotyczących przygotowania do usamodzielnienia się wychowanków (§ 14 ust. 4 pkt 5 rozporządzenia w sprawie pieczy zastępczej.)
4. Uwzględnianie w diagnozach psychofizycznych, sporządzanych dla dzieci przyjętych do Placówki, zapisów dotyczących wskazań do pracy przygotowującej dziecko do umieszczenia w rodzinie zastępczej lub rodzinnym domu dziecka (§ 14 ust. 4 pkt 4 rozporządzenia w sprawie pieczy zastępczej.).

V. Pozostałe informacje i pouczenia

Wystąpienie pokontrolne zostało sporządzone w dwóch egzemplarzach; jeden dla kierownika jednostki kontrolowanej, drugi do akt kontroli.

Prawo zgłoszenia
zastrzeżeń

Zgodnie z art. 54 ustawy o NIK kierownikowi jednostki kontrolowanej przysługuje prawo zgłoszenia na piśmie umotywowanych zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, w terminie 21 dni od dnia jego przekazania. Zastrzeżenia zgłasza się do dyrektora Delegatury w Rzeszowie. Prawo zgłaszania zastrzeżeń, zgodnie z art. 61b ust. 2 ustawy o NIK, nie przysługuje do wystąpienia pokontrolnego zmienionego zgodnie z treścią uchwały w sprawie zastrzeżeń.

Obowiązek
poinformowania
NIK o sposobie
wykorzystania uwag
i wykonania wniosków

Zgodnie z art. 62 ustawy o NIK należy poinformować Najwyższą Izbę Kontroli, w terminie 21 od otrzymania wystąpienia pokontrolnego, o sposobie wykonania wniosków pokontrolnych oraz o podjętych działaniach lub przyczynach niepodjęcia tych działań.

W przypadku wniesienia zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, termin przedstawienia informacji liczy się od dnia otrzymania uchwały o oddaleniu zastrzeżeń w całości lub zmienionego wystąpienia pokontrolnego.

Rzeszów, 18 marca 2025 r.

Kontroler
Paweł Adamski
Doradca prawny

Najwyższa Izba Kontroli
Delegatura w Rzeszowie
p.o. Wicedyrektor

Witold Pałasz

/-/

/-/